

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2005 en proposition med förslag till lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare (RP 146/2005 rd) till finansutskottet för beredning.

Lagmotioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- LM 100/2004 rd — Ben Zyskowitz /saml m.fl.: Lag om sänkning av företagares arbetskraftskostnader (remitterad 6.10.2004)
- LM 132/2005 rd — Ben Zyskowitz /saml m.fl.: Lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare (remitterad 13.10.2005)

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandet (AjUU 14/2005 rd) har bifogats betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- överinspektör Panu Pykönen och finanssekreterare Fransiska Pukander, finansministeriet
- projektledare Antti Neimala, handels- och industriministeriet
- lagstiftningsråd Pasi Järvinen, arbetsministeriet
- överinspektör Paula Väliverronen, Skattestyrelsen
- ledande skatteexpert Tero Honkavaara, Finlands näringsliv
- forskare Jouko Martikainen, Joensuu universitet
- direktör Timo Sipilä, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- sekreterare för samhällsrelationer Kalervo Haverinen, Servicebranschernas fackförbund — Servicefacket rf
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- vice verkställande direktör Heikki Ropponen, Förbundet för Finsk Handel
- skattejurist Tarja Tarkiainen, Finlands Kommunförbund
- chefsekonom Jarkko Soikkeli, Företagarna i Finland rf
- chef för juridiska ärenden Vesa Korpela, Skattebetalarnas Centralförbund rf.

Finansministeriet har lämnat ett skriftligt utlåtande i ärendet.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås en lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare. En arbetsgivare ska vara berättigad till låglönestöd för arbetstagare som har fyllt 54 år och får 900—2 000 euro i lön per månad för heltidsarbete. Stödet beviljas på så sätt att arbetsgivaren på eget initiativ får låta bli att till skatteförvaltningen betala ett lika stort belopp som stödet utgör av de förskottsinnehållningar som verkställs på lönerna eller på den källskatt som tas ut.

Låglönestöd som arbetsgivaren tagit på eget initiativ minskar inte skattetagarnas skatteintäkter, eftersom ett belopp som motsvarar stödet adderas till det intag som redovisas till skattetagarna i samband med skatteredovisningen. Ett anslag för låglönestödet tas in i statsbudgeten. Stödet inverkar inte på beloppet av de förskottsinnehållningar eller skatter som räknas stödberättigande arbetstagare till godo.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2006 och gälla till och med den 31 december 2010. Lagen tillämpas första gången på löner som be-

talas i januari 2006 och sista gången på löner som betalas i december 2010.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2006.

Lagmotionerna

LM 100/2004 rd. I lagmotionen föreslås att man fram till slutet av 2008 på försök går in för att sänka företagarnas arbetsgivarkostnader enligt lönenivå. Företagen får självständigt göra en fastställd avgiftssänkning på sin normala skatteredovisning. På så sätt kunde man målinriktat främja sysselsättningen för personer med låg utbildningsnivå som ofta varit länge arbetslösa. En mekanisk uträkning ger vid handen att omläggningen på årsnivå kostar 450 miljoner euro.

LM 132/2005 rd. Lagmotionen är Samlingspartiets riksdagsgrupps parallellmotion till propositionen. I den föreslås att propositionen med förslag till lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare utvidgas till att omfatta allt låglönearbete.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet tillstyrker propositionen med några smärre tekniska preciseringar.

Det femåriga försöket med låglönestöd är ett led i regeringens åtgärder för att förbättra sysselsättningen. Ambitionen är att förbättra äldre lågutbildade personers ställning på arbetsmarknaden. Bland de positiva effekterna räknar man med dels att arbetslösa personer blir sysselsatta, dels att stödet bidrar till att äldre personer hålls sysselsatta.

Som av propositionen framgår baserar sig modellens struktur på flera alternativa modeller och även på resultat av internationella undersökningar. Man har också haft tillgång till resultat från ett regionalt försök med befrielse från socialskyddsavgift. De olika stödformerna har ofta

visat sig ha en relativt blygsam effekt på sysselsättningen och undersökningar ger inte belägg för att ett sätt att främja sysselsättningen skulle vara tveklöst bättre än andra.

Trots det delvis reserverade mottagandet anser utskottet ändå att propositionen är viktig och att försöket med låglönestöd är värt att genomföra. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet är av precis samma åsikt. De sysselsättningsfrämjande åtgärderna bör ta fasta dels på att öka utbudet på arbetskraft, dels på att påverka efterfrågan på arbetskraft och sänka sysselsättningströskeln. Ett gott exempel är hushållsavdraget genom vilket man har lyckats skapa bestående arbetstillfällen på marknadsvillkor utifrån efterfrågan.

Föremål för stödet i den föreslagna modellen är arbetsmarknadens kanske mest sårbara grupp,

äldre lågutbildade arbetstagare. Deras ställning på arbetsmarknaden är ett stort problem. Utskottet anser det därför motiverat att det begränsade stöd som står till förfogande inriktas uttryckligen på att underlätta deras ställning. Genom att underlätta för äldre personer att få och behålla jobb kan man dessutom på bästa sätt samtidigt främja både de sysselsättnings- och pensionspolitiska målen.

I det följande behandlar utskottet enskilda krav i anslutning till allokeringen av stödet, stödets effekter och uppföljning av försöket. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande behandlas temavis i samband med de övriga övervägandena.

Inriktning av stödet

a) Ålderskrav

Det temporära låglönestödet till arbetsgivare föreslås gälla 54 år fyllda arbetstagare. Arbetsgivaren har således rätt till låglönestöd om arbetstagaren senast under löneutbetalningsmånaden har fyllt 54 år och om övriga villkor för stödet uppfylls.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet tillstyrker propositionen, eftersom sysselsättningen fortfarande är betydligt lägre bland äldre arbetstagare än den allmänna sysselsättningsgraden. Dessutom är det extra svårt för äldre arbetstagare att få nytt jobb om de av en eller annan orsak har förlorat sin anställning. Ändå anser utskottet ansett det viktigt att man i fortsättningen också beaktar de specialproblem som drabbar unga vuxna. Enligt undersökningar har de unga vuxna som kom in i arbetslivet under recessionen på 1990-talet haft stora svårigheter att få jobb. I denna grupp ingår dessutom många långtidsarbetslösa.

Gränsdragningar av olika slag medför enligt finansutskottets uppfattning nästan alltid vissa olägenheter eller nya problem. Detta gäller också den föreslagna åldersgränsen. Ändå har målgruppen för stödet valts på ett sådant sätt att gruppens behov av stöd i vilket fall som helst är uppenbart. Dessutom kommer andelen 54 år fyllda lågt avlönade anställda att öka betydligt

under de närmaste åren, åtminstone inom vissa låglönebranscher. Av dessa orsaker anser utskottet att förslaget är godtagbart. Trots det bör man framöver separat ta upp till diskussion t.ex. just de unga vuxnas ställning och beakta eventuella inkomstfällor bland denna grupp.

b) Kravet på heltidsarbete

Ett villkor för stödet är att arbetet görs på heltid, det vill säga minst 140 timmar per kalendermånad. Kravet skulle dock inte gälla personer med lagstadgad deltidspension.

Frågan om stödet ska gälla heltids- eller deltidarbete har genererat divergerande åsikter. Skalan sträcker sig från ståndpunkter som klart tillstyrker propositionen till en modell där stödet bestäms enbart på grundval av timlön. Man har sett det som en olägenhet att kravet på heltidsarbete utesluter att stödet kan gälla deltidarbete. Dessutom har timantalet ansetts utgöra ett tidstak för det arbete som erbjuds.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet tycker det är bra att stödet uttryckligen gäller heltidsarbete. Utskottet har dessutom fäst sig vid tolkningen av bestämmelsen i situationer där 140 timmar inte uppfylls till exempel på kortare och arbetsdagarna under den färre. Tolkningen får enligt utskottet inte leda till att arbete som avses vara på heltid vissa månader inte omfattas av stödet.

I propositionen utgår regeringen från att kriteriet för heltidsarbete bör kunna tillämpas och övervakas på ett enkelt sätt. Dessutom är det mycket viktigt att stödmodellen inte leder till att heltidsarbete görs om till deltidarbete på grund av stödet. Timgränsen är därför så hög att stödet i praktiken inte kan komma att gälla arbete som utförs på deltid.

Finansutskottet instämmer med regeringens motiveringar och tillstyrker propositionen i detta avseende. Öron över att heltidsarbete ska göras om till deltidarbete är enligt utskottets uppfattning befogad. Vissa antydningar om en sådan utveckling noterades redan under beredningen då det planerade månatliga antalet arbetstimmar preliminärt var 120. Eftersom den föreslagna definitionen på heltidsarbete är relativt sträng

kan den i vissa fall leda till att arbete som enligt kollektivavtalet betraktas som heltidsarbete inte uppfyller villkoret i lagen om låglönestöd. Ändå bör timantalet inte sänkas av denna orsak.

Finansutskottet anser förslaget godtagbart också till den del det gäller deltidspensionärer. Det är viktigt att låglönestödet inte utgör ett hinder för deltidspensionering. Denna syn delas av arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

c) Krav på lönenivå

Låglönestödet föreslås gälla lönenivån 900—2 000 euro. Stödet betalas således för den del som överstiger 900 euro och utgår på lönenivån 2 000 euro.

Vid utfrågningen av sakkunniga kritiserades förslaget bland annat för att stödet huvudsakligen riktas till medelinkomsttagare. Som alternativ anfördes enligt franskt föredöme en modell där stödet klart riktas till låginkomsttagare, det vill säga personer som förtjänar 900—1 100 euro i månaden. Stödet per anställd skulle i analogi härmed vara betydligt större än det som nu föreslås. De sysselsättande effekterna av den alternativa modellen skulle enligt sakkunnigbedömningen vara trefaldiga jämfört med den föreslagna modellen.

Finansutskottet anser att regeringens proposition är motiverad också i fråga om inkomstgränserna. Lönerna inom låglönebranscher varierar i hög grad och ett bredare inkomstområde tillåter att olika slags anställningsförhållanden omfattas av stödet. Därför är det inte motiverat att inrikta stödet enligt lönenivån för någon viss låglönebransch. Dessutom kan ett snävt inkomstområde utgöra ett hinder för löneförhöjningar. Utskottet vill också påpeka att lönenivån enligt den alternativa modellen är låg jämfört med de löner som betalas för heltidsarbete inom många låglönebranscher. Snittlönen går i dag på cirka 2 400—2 500 euro i månaden. De summor som regeringen förespråkar är också i detta avseende motiverade.

d) Avgränsning av arbetsgivare

Låglönestödet kan i princip tillämpas på alla arbetsgivare utom staten och dess verk.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet uttalar sin oro över att begränsningen på konstlad väg kan påskynda utläggningen av statliga funktioner. Ändå bör stödet behandla alla arbetsgivare och alla äldre anställda rättvist och får inte resultera i snedvriden konkurrens. Utskottet påpekar dessutom att vissa statliga verk såsom Helsingfors universitet får en del av finansieringen från olika källor utanför statsbudgeten. Begränsningen i lagförslaget innebär att ett verk eller en inrättning inte kan få låglönestöd oavsett varifrån pengarna att anställa personal med kommer. Därför har utskottet ställt frågan om lagförslaget borde ändras så att statens anställda bemöts samma sätt som andra arbetstagare.

Finansutskottet anser begränsningen i propositionen motiverad och föreslår ingen ändring. Att ta med staten som arbetsgivare skulle innebära att stödpengar cirkulerar i statens budget från moment till moment utan att det inverkar på användningen av incitament- och styrmedel. Cirkulationen skulle ytterligare komplicera statsbudgeten. Dessutom har staten förbundit sig att förbundit sig hjälpa äldre låginkomsttagare att få jobb.

I motsats till staten kan kommunerna omfattas av stödet. I propositionen beräknas att av de arbetstagare som har rätt till stöd är närapå 40 procent kommunalt anställda. Kommunförbundets kalkyler ger samma resultat. Av kommunsektorns anställda skulle totalt 8,5 procent omfattas av stödet.

Att kommunerna hör till stödtagarna har väckt kritik bland de utfrågade experterna, eftersom en stor del av stödets nettobelopp riktas till kommunen som arbetsgivare. Dessutom blir stödet per anställd i själva verket högre för den kommunala arbetsgivaren i och med att kommunerna i allmänhet inte behöver betala skatt på stöd som andra arbetsgivare.

Finansutskottet anser det trots kritiken motiverat att de kommunala arbetsgivarna omfattas av stödet. Det finns ingen orsak att särbehandla kommunalt anställda äldre låginkomsttagare negativt. Med hänvisning till kommunernas ansträngda ekonomi har Kommunförbundet dessutom konstaterat alla former av stöd till arbets-

kraftskostnaderna i kommuner och samkommuner gör det lättare att upprätthålla sysselsättningen och ger möjligheter att vid behov anställa mer personal för lagstadgade basala tjänster. Kommunerna tvingas i vilket fall som helst ställa tilläggskostnaderna för de datatekniska och administrativa omläggningar som låglönestödet kräver i relation till nyttan. Ett hinder för sysselsättning kan dessutom vara till exempel att de anställda saknar formell behörighet.

Stödets effekter

Enligt en statisk kalkyl kostar låglönestödet cirka 120 miljoner euro på årsnivå. Stödet omfattar i så fall 95 000 personer, det vill säga 5 procent av löntagarna och en dryg femtedel av företagen. Stödet beräknas förbättra sysselsättningen med cirka 1 900 årsverken.

De delvis reserverade reaktionerna på förslaget bottnar huvudsakligen i att man ifrågasätter stödets effekt. Dessutom antas kostnaderna per ny arbetsplats bli höga. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har påtalat samma saker.

Stödmodellen enligt propositionen är tänkt att vara så enkel och praktisk som möjligt både för stödtagaren och för tillsynen. Detta är särskilt viktigt när stödet baserar sig på eget initiativ och varje arbetsgivare därför själv måste kunna beräkna stödets belopp. De flesta alternativa lönebegrepp som aktualiserades i beredningsskedet visade sig vara för komplicerade.

Att rikta in stödet endast på nya anställningar vore inte heller en bra lösning, anser utskottet. Det kunde leda till uppsägningar i syfte att få stöd för nya anställningar. Det föreslagna stödet ger således dem som redan har jobb en bättre ställning på arbetsmarknaden. Detta är särskilt motiverat i fråga om äldre anställda, såsom tidigare framhållits.

Uppföljning

Försöket med låglönestöd för arbetstagare är tidsbegränsat. Det kan utvecklas utifrån erhållna erfarenheter. Därför är det viktigt att effekterna av försöket följs upp med omsorg. Stödvillkoren bör också vid behov ändras redan under försöksperioden om de visar sig få icke-önskade resul-

tat eller om stödet inte leder till de uppställda målen. Av den anledningen anser finansutskottet det motiverat att riksdagen i samband med 2009 års budgetproposition får en utredning om stödets effekter.

Finansutskottet anser det också viktigt att regeringen dessutom grunnar på andra sätt att sänka tröskeln för att anställa den första arbetstagaren.

Lagmotionerna

Utskottet har beslutat avvisa motionerna.

Detaljmotivering

Riksdagen behandlar för närvarande två lagförslag som inverkar på bestämmelserna i det nu aktuella lagförslaget.

2 §

I regeringens proposition med förslag till lagar om upphävande av förmögenhetsskattelagen och om värdering av tillgångar vid beskattningen samt till vissa lagar som har samband med dem (RP 144/2005 rd) föreslås för det första att rubriken för lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (627/1978) ändras. Lagen ska i fortsättningen endast gälla beskattning av inkomst. Utskottet föreslår att ändringen beaktas i 2 § 3 punkten i denna lag där man i definitionen av lön bland annat hänvisar till lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet.

5 och 13 §

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om offentlig arbetskraftservice och till vissa lagar som har samband med den (RP 164/2005 rd) föreslås ändringar i systemet med sysselsättningsstöd. Meningen är att det sammansatta stödet avvecklas och det sysselsättningsstöd som betalas till arbetsgivaren blir ett lönestöd. Ändringen påverkar 5 § i det nu aktuella förslaget som hur dessa stöd påverkar låglönestödet. Utskottet föreslår att ändringen beaktas i 5 § i denna lag. Dessutom föreslås att ikraftträdandebestämmelsen

kompletteras med ett nytt 2 mom. om att begränsningen i 5 § också gäller det sysselsättningsstöd och sammansatta stöd som arbetsgivaren har fått med stöd av de bestämmelser i lagen om offentlig arbetskraftsservice och lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) som gällde vid lagens ikraftträdande. Samtidigt blir 13 § 2 mom. i propositionen nytt 3 mom.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår finansutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar men 2, 5 och 13 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotionerna LM 100/2004 rd och LM 132/2005 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

(1 och 2 punkten som i RP)

3) *lön* som avses i 13 § i lagen om förskotts-uppbörd och i 4 § i lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst (*utesl.*) (627/1978) och betalas av arbetsgivaren under en kalendermånad, med undantag för semesterpenning och semesterersättning; med *lön* avses dock inte *lön* som betalas i någon annan stat än Finland eller till en skattskyldig som är bosatt i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

5 §

Samordning med andra stöd

En arbetsgivare har inte rätt att få låglönestöd om han på grundval av samma arbetstagare under samma tid har fått *lönesubvention* i enlighet med lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002). (*Utesl.*)

13 §

Ikraftträdande

(1 mom. som i RP)

Vad som i 5 § bestäms om lönesubventionens inverkan tillämpas också på sysselsättningsstöd och sammansatta stöd som arbetsgivaren har fått enligt de bestämmelser i lagen om offentlig arbetskraftsservice och lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) som gällde vid denna lags ikraftträdande. (Nytt)

(3 mom. som 2 mom. i RP)

Helsingfors den 18 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Olavi Ala-Nissilä /cent
medl. Jyri Häkämies /saml
Kyösti Karjula /cent
Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Reijo Laitinen /sd
Maija-Liisa Lindqvist /cent
Mika Lintilä /cent (delvis)
Pekka Nousiainen /cent
Pirkko Peltomo /sd
Iivo Polvi /vänst (delvis)
Markku Rossi /cent (delvis)

Matti Saarinen /sd
Irja Tulonen /saml (delvis)
Jukka Vihriälä /cent
ers. Janina Andersson /gröna
Eva Biaudet /sv
Arto Bryggare /sd
Mikko Immonen /vänst
Bjarne Kallis /kd (delvis)
Mikko Kuoppa /vänst
Eero Lämsä /cent (delvis)
Maija Rask /sd (delvis)
Sari Sarkomaa /saml.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

RESERVATION 1

Motivering

Regeringens förslag till temporärt låglönestöd har många förtjänster. De äldre arbetssökandes specialproblematik kräver åtgärder. Ändå lovar propositionen och finansutskottets betänkande ingen förbättring i de särskilda problem som drabbat den lågkonjunkturgeneration som kom in på arbetsmarknaden i början av 1990-talet. Särskilt definitionen på arbetstagaren är bristfällig, eftersom den inte omfattar staten och Helsingfors universitet som arbetsgivare.

Att utesluta staten och Helsingfors universitet från låginkomststödet räckvidd står i strid med jämlikhetsprincipen. Också staten och Helsingfors universitet kan som arbetsgivare främja sysselsättningen av låginkomsttagare. Om staten lämnas utanför uppstår ett starkt incitament för att lägga ut tjänster, vilket knappast är förenligt med lagens allmänna mål. Om ett städföretag kan få låglönestöd men inte staten, blir behovet starkt hos den sistnämnda att lägga ut städtjänsterna helt och hållet.

Eftersom det handlar om ett försök på viss tid med avsikten att undersöka effekterna medan försöket pågår, är det motiverat att rikta in försöket på två olika åldersgrupper. Det kunde ge mångsidigare resultat i fråga om reformens effekt på efterfrågan på svårssysselsatta, förebyggande av arbetslöshet bland dem och uppkomsten av nya arbetstillfällen. Regeringens förslag om att begränsa stödet till personer över 54 år är i sig motiverat, för att arbetslöshet i denna åldersgrupp är förknippad med en betydande risk för långtidsarbetslöshet. Nyanställningar bland denna åldersgrupp sker i beklagligt liten utsträckning.

Särskilda åtgärder har vidtagits för att råda bot inte bara på äldre arbetstagares problem utan också på ungdomsarbetslösheten, såsom samhällsgarantin för personer under 25 år. Garantin

har gett positiva resultat. Däremot har man inte satsat på unga vuxna, trots att karriärproblemen bland denna åldersgrupp är förknippad med faren för marginalisering med dyra påföljder både mänskligt och statsekonomiskt sätt.

Under 1990-talet växte en hel generation i Finland upp med recessionen. Den generationen förenas av den tid då de efter yrkesstudier under 1980-talet började söka jobb under lågkonjunkturen i början av 1990-talet. Undersökningar visar att de har haft svårare att få jobb än folk födda tidigare eller senare. I propositionen konstateras att sysselsättningsgraden för den äldre befolkningen steg snabbare än genomsnittet efter recessionen.

Det är betecknande för 1990-talsgenerationens predikament att inkomstnivån bland folk i den ålder för första gången i Finlands historia har varit lägre än bland personer i samma ålder i föregående generation. Regeringen förbiser denna grupp genom att begränsa lagens tillämpningsområde till äldre arbetstagare. Det vore motiverat att utsträcka försöket till att också gälla 90-talsgenerationen. För denna lösning talar också möjligheterna att utvärdera resultaten av försöket: det är nämligen motiverat att anta att nyttan av stödet till 54-åringarna väsentligen består i att de slipper bli arbetslösa.

Att ta med staten i försöket och att låta det omfatta personer födda 1965—1975 höjer lagförslagets kostnadseffekter. Därför är det motiverat att försöket med låginkomststöd förkortas med två år.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget godkänns enligt utskottets betänkande men 2, 3 och 13 § med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *arbetsgivare* en arbetsgivare som avses i 14 § i lagen om förskottsuppbörd (*utesl.*),
(2 och 3 punkten som i FiUB)

3 §

Låglönestöd

För en löneutbetalningsmånad har arbetsgivaren rätt att få låglönestöd om
(1 och 2 punkten som i FiUB)

3) *arbetstagaren* är född åren 1965—1975 eller senast under löneutbetalningsmånaden har fyllt 54 år.

(2—4 mom. som i FiUB)

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006 och gäller till och med den 31 december 2008.

(2 mom. som i FiUB)

Denna lag tillämpas på löner som betalas 2006—2008.

Helsingfors den 18 november 2005

Janina Andersson /gröna

RESERVATION 2

Motivering

Finansutskottet föreslår att Samlingspartiets riksdagsgrupps lagmotion LM 132/2005 rd förkastas. I lagmotionen föreslås att regeringens förslag utvidgas till att omfatta allt låglönearbete. Enligt den stödmodell som godkändes av utskottet har arbetsgivaren rätt till låglönestöd endast om arbetstagaren har fyllt 54 år och arbetar på heltid för en lön på 900—2 000 euro i månaden.

Enligt propositionen omfattar låglönestödet cirka 95 000 personer. Att begränsa stödet till en så liten grupp kan strängt taget motiveras endast med lägre kostnader. Låglönestödet beräknas på årsnivå uppgå till 120 miljoner euro. Summan är mindre än den satsning som fastställdes vid 2005 års rammangling och betydligt mindre än de 500 miljoner euro som huvudregeringspartiet Centern utlovade i sitt valprogram. Regeringens satsning räcker inte till för att åstadkomma reella sysselsättningseffekter. Enligt regeringens egen bedömning kan stödsystemet förbättra sysselsättningen endast med cirka 1 900 årsverken.

Det rimmar illa med stödmodellens ursprungliga mål att stödet begränsas till personer över 53 år. Regeringens modell gäller en ytterst liten del av arbetskraften, uppskattningsvis endast cirka 3 procent av löntagarna. Utanför lämnas en stor del av den arbetskraft som i likhet med de 54 år fyllda har svårt att få jobb och att behålla jobben. Det står klart att det är ytterst viktigt för sysselsättningsutvecklingen att vi kan höja sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare och att de kan hållas längre i arbetslivet. Men att rikta in låglönestödet endast på denna grupp är inte den rätta lösningen: målet kan inte vara att stödja endast en så begränsad grupp av arbetstagare. Inom låglönebranscher är totalpriset på arbetet inte beroende på de anställdas ålder utan problemen gäller låglönearbete över lag.

På grund av åldersgränsen kommer en stor del av stödet enligt regeringens modell att tillfalla kommunerna (enligt propositionen 40 procent)

som relativt sett sysselsätter fler låginkomsttagare och äldre löntagare. På grund av den sittande regeringens åtgärder är kommunernas ekonomiska situation dessvärre så svag att kommunerna trots stödet knappast kan skapa nya arbetstillfällen. Att skapa arbetstillfällen inom privatsektor kräver att åldersgränsen stryks.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet noterar i sitt utlåtande särskilt att unga vuxna som kom ut på arbetsmarknaden under lågkonjunkturen på 1990-talet enligt vissa studier har haft stora svårigheter att komma in i arbetslivet och att det finns många långtidsarbetslösa i denna grupp. Utskottet anser det viktigt att man tar hänsyn till de specifika problemen i dessa åldersgrupper. Stödet bör alltså också gälla yngre arbetstagare vars sysselsättningsgrad under de senaste åren har utvecklats klart sämre än för äldre arbetstagare. Genom att sänka anställningskostnaderna för yngre arbetstagare kunde vi mer effektivt främja uppkomsten av nya arbetstillfällen särskilt inom den privata service-sektorn. Samtidigt kan vi hindra att unga slås ut.

Under arbetet på propositionen fastnade regeringen två gånger för att snäva in målgruppen för stödet genom att strama åt den månatliga minimiarbetsstunden som ger rätt till stöd, först från 100 till 120 timmar och sedan ytterligare till 140 timmar. Dessa ändringar försvagar låglönestödets sysselsättningseffekter särskilt inom mindre företag och inom branscher där de anställda i allmänhet har kortare arbetsveckor än genomsnittet (till exempel inom handeln). Samtidigt försämrar det för de arbetstagare som på grund av sin livssituation vill ha kortare arbetsveckor.

Samlingspartiets stödmodell påminner i praktiken om regeringens stödsystem, men enligt vår modell gäller stödet allt låglönearbete oberoende av arbetstagarens ålder. Därför föreslår vi att 3 § 1 mom. 3 punkten i propositionen stryks. Likaså föreslår vi att kravet på en minimiarbetsd tid på 140 timmar ska ändras tillbaka till 100 timmar vilket var regeringens ursprungliga förslag.

Det kräver ändring av 2 § 1 mom. 2 punkten i propositionen.

Samlingspartiets ambition är att för försöket med låglönestöd avdelas 450 miljoner euro på årsnivå, det vill säga 330 miljoner euro mer än i regeringens stödmodell. Av tilläggskostnaden på 330 miljoner euro kan minst 100 miljoner euro omallokeras ur anslagen för aktiv arbetskraftspolitik. Det handlar i så fall om att sysselsättningsanslagen inriktas på en ny typ av verksamhet som ger bättre resultat och skapar reella arbetstillfällen. Samlingspartiets riksdagsgrupp har lämnat in en budgetmotion om korrigering av förslaget till låglönestöd. Genom att sänka arbetsgivarkostnaderna kan vi skapa faktiska och bestående anställningar mer effektivt än genom aktiva åtgärder. Det står i praktiken klart att staten genom nya jobb får mindre utgifter för arbetslöshetsskyddet och högre skatteinkomster. Detta minskar åtminstone på längre sikt reformens effekter på budgetbalansen.

Förslag

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget godkänns enligt utskottets betänkande men 2 och 3 § med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

(1 punkten som i FiUB)

2) *heltidsarbete* arbete som under en kalendermånad utförs i minst 100 timmar, omfattande dels timmar för vilka lön har betalats, dels timmar som arbetsgivaren enligt lag eller kollektivavtal är skyldig att betala lön för även om arbetstagaren har varit frånvarande från arbetet,

(3 punkten som i FiUB)

3 §

Låglönestöd

För en löneutbetalningsmånad har arbetsgivaren rätt att få låglönestöd om

1) den lön som under en kalendermånad betalas till en arbetstagare är högre än 900 euro och lägre än 2 000 euro och

(2 punkten som i FiUB)

(3 punkten *utesl.*)

(2—4 mom. som i FiUB)

Helsingfors den 18 november 2005

Jyri Häkämies /saml
Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml

Irja Tulonen /saml
Sari Sarkomaa /saml

RESERVATION 3

Motivering

Regeringens förslag till lag om temporärt låglönestöd till arbetsgivare innehåller en mängd principiella och praktiska problem.

För det första är förhållandet mellan insats och resultat ytterst ofördelaktigt, vilket också regeringen tillstår. Den beräknade insatsen på 120 miljoner euro genererar endast 1 900 arbetstillfällen på årsnivå och den direkta arbetslöshetsminskande effekten kan bli mindre än så. Priset per ny arbetsplats blir således mycket högt. För jämförelsens skull kan konstateras att man med 120 miljoner euro kan sysselsätta cirka 20 000 arbetslösa ett helt år om pengarna används till sysselsättningsstöd till arbetsgivaren. Man kan inte heller på ett trovärdigt sätt påvisa att stödet skapar kontinuitet i äldre arbetstagares yrkesverksamhet. Sysselsättningsgraden för de äldre befolkningsgrupperna stiger och trenden antas förstärkas och fortgå i framtiden även utan låglönestöd.

En mekanism som går ut på att arbetsgivaren får offentligt stöd för att den betalar en tillräckligt låg lön är ohållbar. Vid sidan av de arbetslösa fattiga, hotar vi få en grupp av arbetande fattiga eftersom det redan nu finns anställda på arbetsmarknaden som inte klarar sig på sin lön. Ofta gäller det kvinnor inom servicebranscher. Därför kan lagförslaget öka löneskillnaderna mellan könen. Denna synpunkt har inte beaktats i propositionens motiveringar.

Låglönestödet kan ge upphov till en dubbel incitament- och lönefälla. Stödet sätts in redan

vid 900 euro i månaden, det vill säga för ytterst låga inkomster. Modellen uppmuntrar inte heller arbetsgivaren att betala över 1 600 euro i månaden, eftersom stödet efter denna gräns sjunker betydligt och en löneförhöjning återspeglas som en kraftig sänkning av stödet. Bedömningarna av stödets effekter på de mekanismer som styr lönebestämningen gick kraftigt i sär vid sakkunnigutfrågningen.

Låglönestödet till arbetsgivarna är till sin natur vederlagsfritt och saknar konkret koppling till anställning av nya arbetstagare. Stödet betalas till alla arbetsgivare och sipprar också in på företag som också annars skulle ha råd att betala löner. En bättre modell vore till exempel ett stöd som betalas till småföretagare för anställning av den första arbetstagaren utan koppling till lönebeloppet. Om man särskilt vill stödja äldre arbetslösa och anställda kunde man sänka de indirekta arbetsgivarkostnaderna utan att ens indirekt ingripa i lönenivån.

Låglönestödet gäller inte staten. Resultatet kan bli utläggning av verksamheter, eftersom kravet på besparingar i statens organisationer är stort och modellen ställer andra arbetsgivare i en gynnsammare konkurrenssituation.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 18 november 2005

Iivo Polvi /vänst
Mikko Immonen /vänst
Mikko Kuoppa /vänst

RESERVATION 4

Motivering

Regeringens proposition (RP 146/2005 rd) om låglönestöd till arbetsgivare gäller cirka 95 000 personer. Kostnaderna beräknas uppgå till cirka 120 miljoner euro och stödet bedöms förbättra sysselsättningen med cirka 1 900 årsverken. Kostnaderna per arbetsplats stiger således till över 60 000 euro per år. Det är inte klart hur stö-

det kommer att påverka de nuvarande arbetsplatserna.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 18 november 2005

Bjarne Kallis /kd